

บทที่ 2

สภาพแวดล้อมและแนวคิดทางปรัชญาในสมัยของ ไมเคิลแอนเจโล

เหตุการณ์ทั่วไปในสมัยเรอเนสซองส์ของอิตาลี (Renaissance in Italy)

สงครามครูเสด ทำให้โลกทางตะวันออกและตะวันตกได้มีการติดต่อกัน ในปี ค.ศ. 1453 พวกซาร์เซ็นซึ่งนับถือศาสนาอิสลามได้ยกกองทัพเข้ายึดกรุงคอนสแตนติโนเปิล (Constantinople) เมืองหลวงของจักรวรรดิโรมันตะวันออก ทำให้ชาวคริสเตียนจำนวนมากลี้ภัยมาที่อิตาลี แต่ละคนต่างนำทรัพย์สินสมบัติตำราและงานศิลปกรรมติดตัวมาด้วย วิทยาการบางอย่างซึ่งไม่เคยทราบกันมาก่อนได้ถูกเปิดเผยขึ้น ก่อให้เกิดแรงกระตุ้นในทางพุทธิปัญญาเป็นอย่างมากต่อประชาชนชาวอิตาลีโดยทั่วไป ทำให้อารยธรรมอันรุ่งเรืองในอดีตของกรีกและโรมันซึ่งเคยเก็บรักษาไว้อย่างดี ในกรุงคอนสแตนติโนเปิลได้รับการเอาใจใส่อีกครั้งหนึ่ง เกิดการฟื้นฟูศิลปวิทยาหรือที่เรียกว่า "สมัยเรอเนสซองส์ (Renaissance)" ในรัฐต่าง ๆ ทั่วแหลมอิตาลีและต่อมาได้แพร่หลายมายังภาคเหนือของยุโรป

คำว่า "เรอเนสซองส์" (Renaissance) เป็นภาษาฝรั่งเศสซึ่งหมายถึง "การเกิดใหม่หรือการฟื้นฟู" ส่วนภาษาอิตาเลียนใช้คำว่า "Rinascimento" ซึ่งมีความหมายเดียวกัน กล่าวคือ หมายถึงการฟื้นฟูศิลปวิทยาและวรรณกรรมของกรีกและโรมันซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 14 - 16

¹ กัจจกร สุนพงษ์ศรี, ผศ. "เรอเนสซองส์" (เอกสารวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ แผนกศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 3. (อัครสำเนา)

ทาทาร์คีวิช (Tatarkiewicz) ได้เสนอเหตุผลของการเรียกสมัยนี้ว่าเรอเนสซองส์ไว้ดังนี้คือ

- 1) เพราะเป็นสมัยแห่งการฟื้นฟูแนวคตินุษนิยม (Humanism) ซึ่งให้ความสำคัญและยกระดับฐานะของความเป็นมนุษย์ (renovatio hominis)
- 2) เนื่องจากวัฒนธรรม ประเพณี วิชาการ ความรู้และศิลปะในอดีตของพวกกรีกและโรมันได้ถูกฟื้นฟูขึ้นมาอีก (renovatio antiquitatis)

เรอเนสซองส์ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางความคิดหรือความเชื่ออยู่ สร้างประโยชน์อย่างมหากาลแก่มนุษชาติในสมัยต่อมา จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็น "สมัยแห่งการค้นพบโลกและมนุษย์"²

การแบ่งระยะของสมัยเรอเนสซองส์ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะในอิตาลี อันเป็นจุดเริ่มต้นเท่านั้น โดยแบ่งออกได้เป็น 4 ระยะด้วยกันคือ :-

- 1) เรอเนสซองส์ระยะบุกเบิก (Proto Renaissance) เกิดขึ้นในราวคริสต์ศตวรรษที่ 13 - 14
- 2) เรอเนสซองส์ระยะต้น (Early Renaissance) เกิดขึ้นประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 14 - 15
- 3) เรอเนสซองส์ระยะรุ่งเรืองหรือยุคทอง (High Renaissance or the Golden Age) เกิดขึ้นประมาณระหว่างปีคริสต์ศตวรรษที่ 15 - 16

¹Wladyslaw Tatarkiewicz, History of Aesthetics, (Warszawa: Polish Scientific Publishers, 1974), p. 35.

²Ibid., p. 34.

4) เรอแนสซองส์ระยะปลาย (Late Renaissance) เกิดขึ้นในราวคริสต์ศตวรรษที่ 16

1. เรอแนสซองส์ระยะบุกเบิก ในระยะนี้เป็นช่วงที่เชื่อมต่อกับยุคกลาง (Middle Age) การที่ความทางด้านศาสนาและความเข้าใจเกี่ยวกับพระเจ้ากำลังก่อให้เกิดความขัดแย้งกันทางด้านความคิดอย่างหนัก ด้วยเหตุนี้นักคิดหลายท่านในยุโรปจึงสนับสนุนให้บุคคลแต่ละคนมีการค้นหาความจริงโดยการทดลองค้นคว้าด้วยตัวเอง อาทิเช่น เซนต์ฟรานซิสแห่งอัสซีซี (St. Francis of Assisi) วิลเลียมแห่งออกคัม (William of Occam) และโรเจอร์ เบคอน (Roger Bacon) เป็นต้น จึงมีศิลปินอิตาเลียนหลายคนเริ่มคิดสร้างสรรค์งานศิลปะจากความงามซึ่งสามารถมองเห็นได้ มีการค้นคว้าหาเอกลักษณ์ของตน และละทิ้งงานศิลปะในแบบเดิมซึ่งทำสืบต่อกันมาจนเป็นประเพณี เช่น ศิลปะตลอดยุคกลาง ซึ่งมักจะสร้างจากจินตนาการ รูปร่างของคนจึงเป็นรูปร่างที่ผิดจากความเป็นจริง ในการสร้างผลงานทางศิลปะ ศิลปินก็มีแนวโน้มที่จะรับใช้ศาสนา แต่สำหรับสมัยเรอแนสซองส์แล้วศิลปินทุกสาขามีการค้นคว้าทดลองราวกับวิทยาศาสตร์ ทำให้มีลักษณะเข้าหาธรรมชาติแห่งความเป็นจริงมากขึ้น เช่น เลโอนาร์โด ดา วินชี (Leonardo da Vinci) ได้คิดค้นวิชาทัศนียภาพ ทำให้ภาพที่ได้ออกมามีลักษณะเป็น 3 มิติ ไม่แบนเหมือนภาพสมัยก่อนสำหรับงานทางด้านประติมากรรม ศิลปินหลายคนให้ความสนใจในวิชาสรีรศาสตร์ เพื่อนำมาใช้ในศิลปกรรม ทำให้ผลงานที่สร้างออกมามีความจริงมากขึ้น¹

2. เรอแนสซองส์ระยะต้น ได้กระเษะเวลาระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 14 - 15 อันเป็นระยะเวลาที่ศิลปกรรมต่าง ๆ ของอิตาลีได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากพวกพ่อค้าที่มั่งคั่งและอำนาจมั่นคงทางการเมือง รัฐบาลต่าง ๆ ทั้ง 6 รัฐบาลซึ่งมีความสำคัญในอิตาลีได้แก่

¹ cf. Louise Gardner, Art Through the Ages (U.S.A. : Harcourt, Brace & World, INC., 1970), pp. 379-380.

เวนิส (Venice), ฟลอเรนซ์ (Florence) มิลาน (Milan), เฟร์รารา (Ferrara) ซาวอย (Savoy) และราชอาณาจักรเนเปิล (Naples) ทั้ง 6 รัฐมีอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งนครฟลอเรนซ์ซึ่งเป็นจุดที่สมัยเรอแนซซองส์เริ่มเป็นแห่งแรก มีความสำคัญและรุ่งเรืองมากที่สุด จอห์น แอดดิงตัน ซัยมอนด์ (John Addington Symonds) นักประวัติศาสตร์ในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 19 ได้กล่าวว่า "นอกจากนครรัฐเอเธนส์โบราณแล้ว ไม่มีที่ใดที่ประชาชนทั้งเมืองมีอุดมคติอันสูงส่ง มีความฉลาดหลักแหลมและมีความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เหมือนดังที่ชาวฟลอเรนซ์มี...ความสามารถของพวกเขาไม่ว่าจะเป็นในด้านวรรณกรรม ศิลปะ กฎหมาย ปรัชญา และวิชาการความรู้ต่าง ๆ ล้วนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในอิตาลี"¹

การที่นครฟลอเรนซ์มีความเจริญจนเป็นศูนย์กลางทางวิชาการของยุโรปในสมัยนั้นเป็นเพราะการสนับสนุนของตระกูลเมดิชี (Medici) ตระกูลนี้ในระยะแรกมีฐานะเป็นเจ้าของนครรัฐฟลอเรนซ์ บุคคลสำคัญของตระกูลมี โคซิมุส เด เมดิชี (Cosimo de Medici) ผู้ก่อตั้งสถาบันการศึกษาปรัชญาของพลาโต ต่อมาในภายหลังสถาบันแห่งนี้ได้มีอิทธิพลในทางพุทธปัญญาต่อปัญญาชนเป็นอย่างมาก บุคคลในตระกูลเมดิชีคนต่อมาซึ่งมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าโคซิมุส คือ ลอเรนโซ เด เมดิชี (Lorenzo de Medici) ผู้เป็นหลานซึ่งได้รับการศึกษาอย่างดีจากนักปรัชญาที่มีชื่อเสียงในสมัยนั้นคือ ปิโค เดลลา มิรันโดลา (Pico della Mirandola) สมัยนี้มีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งกว่าสมัยของโคซิมุส เขาได้ให้การสนับสนุนและอุปถัมภ์นักปรัชญาและศิลปินที่สำคัญ ๆ หลายท่านด้วยกัน รวมทั้งไมเคิล

¹Ibid., p. 399. "...nowhere else except at Athens has the whole population of a city been so permeated with ideas, so highly intellectual by nature, so keen in perception, so witty and so subtle, as at Florence...the primary of the Florentines in literature, the fine arts, law scholarship, philosophy and science was acknowledged throughout Italy."

แอนเจโล คิลปินผู้มีชื่อเสียงมากที่สุดคนหนึ่งในสมัยเรอแนสซองส์ และในสมัยนี้เองที่ฟลอเรนซ์ ไต่กลายเป็นศูนย์กลางทางศิลปวิทยาการของยุโรป

นอกจากฟลอเรนซ์แล้ว เมืองต่าง ๆ ในแหลมอิตาลีได้ให้การสนับสนุนศิลปวิทยาการ เช่นเดียวกันถึงแม้ว่าความเจริญจะมีไม่มากเท่ากับฟลอเรนซ์ก็ตาม

ต่อมาในปี ค.ศ. 1492 ลอเรนโซ เด เมดิชี ถึงแก่กรรม เหตุการณ์ทางการเมืองของฟลอเรนซ์เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในทางเลื่อม พระสโวนาโรลา (Savonarola) แห่งนิกายโดมินิกันผู้เป็นปฏิปักษ์ทางการเมืองคนสำคัญของตระกูลเมดิชี ได้เทศนาและปลุกกระดมให้ชาวฟลอเรนซ์เห็นว่าตระกูลเมดิชีเป็นพวกมิชฌาติษฐีนอกรีต สนับสนุนนักปรัชญา กวี คิลปินและปัญญาชนให้หันไปสนใจในความรู้ของพวกกรีกและโรมัน ซึ่งเป็นพวกนอกศาสนา การกระทำของพระสโวนาโรลาในครั้งนี้ได้รับผลสำเร็จจนทำให้เกิดการจลาจลขึ้นในนครฟลอเรนซ์ ตระกูลเมดิชีถูกขับออกจากตำแหน่ง และออกจากเมืองไปในที่สุด รัฐบาลภายใต้การบัญชาของพระสโวนาโรลาได้เข้าบริหารงานแทน (ค.ศ. 1494) บรรดาศิลปิน และนักวิชาการทั้งหลาย ซึ่งได้รับการอุปถัมภ์จากตระกูลเมดิชีและได้อาศัยในราชสำนักนั้น ต่างพากันหลบหนีออกจากนครฟลอเรนซ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกคิลปินได้ย้ายไปสร้างความเจริญที่กรุงโรม ทั้งนี้เพราะพระสันตะปาปาทรงให้ความสนใจ และสนับสนุนผลงานทางศิลปะเป็นอย่างมาก

3. เรอแนสซองส์ระยะรุ่งเรืองหรือยุคทอง ในขณะที่ฟลอเรนซ์กำลังลดความสำคัญของการเป็นผู้นำในทางศิลปวัฒนธรรม ศูนย์กลางของคริสตจักรที่กรุงโรมได้มีความสำคัญขึ้นแทนที่ พระสันตะปาปาทุกพระองค์ทรงสนับสนุนให้มีการสร้างงานศิลปกรรมขึ้นในกรุงโรม นับตั้งแต่พระสันตะปาปาอเล็กซานเดอร์ที่ 6 (Alexander VI, Borgia) พระสันตะปาปาจูเลียสที่ 2 (Julius II, Della Rovere) พระสันตะปาปาเลโอที่ 10 (Leo X, Medici), และพระสันตะปาปาคลีเมนต์ที่ 7 (Clement VII, Medici) ในยุคนั้นแทบจะ

¹ Ibid., p. 400.

กล่าวได้ว่าเป็นช่วงที่ศิลปกรรมมีความเจริญรุ่งเรืองมากที่สุด โรมจึงมีฐานะคล้ายกับเมืองหลวงในทางศิลปกรรมของยุโรป บรรดาอัจฉริยศิลปินได้เกิดขึ้นในสมัยนี้หลายท่านด้วยกันคือ เลโอนาร์โด ดา วินชี (Leonardo da Vinci) ไมเคิลแองเจโล (Michelangelo) ราฟาเอล (Raphael) และติเตียน (Titian) ผลงานที่สำคัญในทางศิลปกรรมของสมัยนี้ได้กลายเป็นผลงานชิ้นเอกของโลกและเป็นพื้นฐานให้เกิดศิลปะแบบใหม่ในยุคต่อมา¹

4. เรอแนซ็องส์ระยะปลาย เกิดขึ้นประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 16 ในระยะนี้เป็นระยะเวลาของการเกิดศิลปะแนวใหม่ซึ่งมีชื่อว่า "แมนเนอริซึม" (Mannerism) ศิลปินในกลุ่มนี้พยายามที่จะเข้าถึงธรรมชาติ แต่ยังคงยึดรูปแบบแนวความคิดของศิลปินในสมัยเรอแนซ็องส์ระยะรุ่งเรือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวความคิดของไมเคิลแองเจโล การศึกษาในวิทยาการของกรีก และโรมันยังคงแพร่หลาย ศิลปินได้รับการยกย่องจากประชาชนมากขึ้น ในฐานะเป็นผู้มีความสามารถในการสร้างจินตนาการและเป็นผู้มีจุดมุ่งหมายในคุณธรรม²

แนวความคิดและหลักปรัชญาในสมัยของไมเคิลแองเจโล

แนวความคิดมนุษยนิยม (Humanism) ในสมัยของไมเคิลแองเจโล เป็นระยะเวลาที่อยู่ในสมัยเรอแนซ็องส์ของเรื่องหรือยุคทอง แนวโน้มของศิลปินโดยทั่วไปจะมีแนวร่วมกับแนวความคิดของมนุษยนิยมซึ่งมีอยู่ในผลงานของกรีกและโรมัน โดยมีปรัชญาของเพลโตเป็นหลักใหญ่³ แนวความคิดของมนุษยนิยมนี้ให้ความสำคัญในเรื่องของปัจเจกชน (individual) เสรีภาพ และให้ความสำคัญแก่มนุษย์ทั้งในด้านความคิดและการกระทำ ก่อให้เกิดความปรารถนาที่จะค้นหาคุณธรรม (Virtue) และความเป็นไปของสิ่งต่าง ๆ พวกนักคิดและ

¹ Ibid., p. 450.

² Ibid., p. 485.

³ กำจร สุนพงษ์ศรี, ผศ. "เรอแนซ็องส์", หน้า 6.

ศิลปินต่างได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากพวกพ่อค้า หรือขุนนางที่มีฐานะ เพื่อค้นคว้าทดลองทางด้านวิทยาการที่เกี่ยวกับสรีรศาสตร์ (Anatomy) คณิตศาสตร์ (Mathematics) ทัศนียภาพ (Perspective) รวมทั้งวิชาการที่มีส่วนสัมพันธ์กับการพัฒนาในทางวัฒนธรรม อันจะก่อให้เกิดความเจริญในทางปัญญาของบุคคล ในระยะนี้ศิลปินอิตาลีมีความสนใจกันมากขึ้น ในเรื่องของนามธรรมและเรื่องทั่ว ๆ ไปที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ ศิลปกรรมแบบต่าง ๆ ของกรีกและโรมันได้รับความสนใจมากเพราะไม่เพียงแต่มีรูปแบบและลักษณะเฉพาะเท่านั้น แต่ยังให้ความรู้สึกในค่านิยมสง่างามของมนุษย์และแสดงถึงอุดมคติ (Ideal) อีกด้วย

แนวความคิดของมนุษย์นิยมมีหลักแห่งความคิดที่ว่ามนุษย์เป็นจุดศูนย์กลางและเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ซึ่งตรงข้ามกับหลักปรัชญาศูนย์กลางที่ถือพระเจ้าเป็นจุดศูนย์กลางของความสำเร็จ เพราะฉะนั้นแนวความคิดของมนุษย์นิยมจึงมีส่วนผลักดันให้เกิดการไต่หาความรู้ที่แท้จริงเพื่อชีวิตที่ดีในโลกนี้¹

ในสมัยเรอเนสซองส์ แนวความคิดของมนุษย์นิยมมีหลายแบบด้วยกันคือ แนวความคิดของพลาโต (Plato) แนวความคิดของโฮเรซ (Horace) แนวความคิดของซีเซโร (Cicero) แนวความคิดของเอปิคิวเรียน (Epicureans) และแนวความคิดของเอกเลกติกส์ (Eclectics)² บรรดานักปรัชญา, นักวิพากษ์ และศิลปินของฟลอเรนซ์นับได้ว่าเป็นนักมนุษย์นิยมที่สำคัญ พวกเขาต่างศึกษาค้นคว้าหาคุณค่าในงานกรีกและโรมันอย่างลึกซึ้งและแตกฉาน มีการศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิชาวกรีกโดยตรง บรรดาท่านผู้รู้เหล่านี้มีคริสโตโลราส (Chrysoloras) เคมิสโตส เพลทอน (Gemisthos Plethon) และเบสซาเรียน (Bessarion) เป็นต้น

¹Bernard S. Myers, Art and Civilization (New York : Mc.Graw-Hill Book Company, 1967), pp. 203-204.

²ผู้เลือกเชื่อ

ระยะเวลาของลัทธินมนุษยนิยมในต้นแบ่งออกเป็น 4 ระยะเวลาคือ

1. ระยะเวลาแห่งการค้นพบ (The Period of Discoveries) ได้แก่ระยะเวลาครั้งแรกของศตวรรษที่ 15 อันเป็นระยะที่มีการค้นพบผลงานของกรีกและโรมันซึ่งได้ถูกนำกลับมาใช้อีก ในระหว่าง ค.ศ. 1420 - 1425 ลัทธินมนุษยนิยมมีความเจริญมากที่สุด ได้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติทางทัศนศิลป์ (Visual Arts) ตัวแทนของนักมนุษยนิยมในระยะนี้ก็คือ เลโอนาร์โด บรูนิ (Leonardo Bruni) และฟรานเชสโก ฟิเลลโฟ (Francesco Filelfo)

2. ระยะเวลาแห่งการจัดระเบียบและการแปล (The Period of Ordering and translation) หลังจากได้มีการก่อตั้งห้องสมุดต่าง ๆ ขึ้นในระยะเริ่มแรกแล้ว ต่อมาในตอนกลางศตวรรษที่ 15 ได้มีการแปลและศึกษางานของกรีกโดยมีศูนย์กลางอยู่ที่สำนักของโคสิโม เด เมดิชี (Cosimo de Medici) นักมนุษยนิยมที่มีชื่อเสียงและเป็นผู้นำแห่งยุคคือ ลอเรนโซ วัลลา (Lorenzo Valla) และ เลออน บัตติสตา อัลแบร์ตี (Leon Battista Alberti) สำหรับท่านผู้ทรงคุณวุฒิจาวกรีกที่ทำงานในอิตาลี และมีชื่อเสียงมากที่สุดก็คือท่านคาร์ดินัล เบสซาร์ยอน (Cardinal Bessarion, 1403-1472)

3. ระยะเวลาของบัณฑิต (The Period of the Academics) ในระยะครึ่งหลังของศตวรรษที่ 15 พวกมนุษยนิยมได้รวมตัวกันเป็นกลุ่ม กลุ่มแรกได้แก่พวก พลาโตนิค อคาเดมี (Platonic Academy) ในฟลอเรนซ์ ซึ่งมีมาร์ซิลิโอ ฟิชีโน (Marsilio Ficino) คริสโตโฟโร ลันดีนี (Cristoforo Landini) และโยวานนี ปิโค เดลลา มिरันโดลา (Giovanni Pico della Mirandola) นอกจากนี้ยังมีกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งอาศัยอยู่ในโรม เวนิส, และเนเปิลส์ เราอาจกล่าวได้ว่าระยะนี้เป็นระยะของ "นักวิชาการมนุษยนิยม" บรรดานักคิดเหล่านี้เป็นที่นิยมยกย่องและได้รับการยอมรับนับถือโดยทั่วไป อีกทั้งผลงานต่าง ๆ มีอิทธิพลอย่างสูงต่อนักวิชาการและศิลปิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งไมเกิลแองเจโลซึ่งมีชีวิตอยู่ในระยะนี้ ผลงานของเขาหลายชิ้นสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดลัทธินมนุษยนิยมที่แฝงอยู่ ดังจะกล่าวในบทต่อไป

4. ระยะเวลาแห่งความบริสุทธิ์ (The Period of Purism) เกิดขึ้นในตอนปลายของศตวรรษที่ 15 ต่อศตวรรษที่ 16 กลุ่มที่มีชื่อเสียงมากที่สุดได้แก่พวกที่อยู่ในราชสำนัก เมดิชี และในราชสำนักของพระสันตะปาปาเลโอที่ 10 (Leo X)

สุนทรียศาสตร์ของลัทธินุษนิยม สุนทรียศาสตร์ซึ่งเป็นทฤษฎีทั่วไปของศิลปะนั้น พวกมนุษยนิยมไม่ได้เขียนตำราไว้โดยตรง แต่พวกเขาได้เขียนตำราซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับสุนทรียศาสตร์อยู่บ้าง จึงจำเป็นที่จะต้องแสดงความคิดเห็นในค่านสุนทรียศาสตร์ออกมาด้วย ถึงแม้ว่าพวกมนุษยนิยมจะไม่ได้ให้ความคิดเห็นแก่ทำให้ผู้อื่นซึ่งได้อ่านผลงานของพวกเขาเกิดความคิดเห็นใหม่ในค่านสุนทรียศาสตร์ขึ้นมา แนวความคิดเห็นของพวกเขาในเรื่องสุนทรียศาสตร์นั้นเราพอสรุปได้ดังต่อไปนี้คือ

1. ความงามเป็นความดีที่ยิ่งใหญ่ (Beauty is a great good) ข้อความนี้เป็นมูลเหตุที่สำคัญยิ่งของพวกมนุษยนิยมดังที่วัลลา (Valla) ได้เขียนไว้ในผลงานเล่มหนึ่งว่า "ใครก็ตามที่มีไถ่ยกของความงาม ย่อมมีวิญญาณหรือร่างกายที่มีคัมภ์ ถึงแม้ว่ามีตาเขาก็ควรที่จะเอาดวงตานั้นออกเสีย เพราะเหตุที่ว่าเขาผู้นั้นไม่รู้สึกว่าตนเองมีตา" ในทัศนะของพวกมนุษยนิยมความงามจึงเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญยิ่งของงานศิลปะ

2. ความงามขึ้นอยู่กับการจัดและสัดส่วน (Beauty depends on Arrangement and Proportion) จากการนิยามความหมายของคำว่า "ความงาม" ตามที่ปีโคได้เสนอไว้ในผลงานเราพอจะเข้าใจถึงความหมายของคำว่า "ความงาม" ว่า เกิดจากการ

¹Wladyslaw Tatarkiewicz, History of Aesthetics, pp. 69-70.

²Ibid., p. 70 "Whoever does not praise beauty has a blind soul or body; and if he has eyes, he should be deprived of them, for he does not feel that he has them."

จักรรวมเข้าด้วยกันของสิ่งต่าง ๆ เมื่อมีสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ประกอบกันและรวมตัวกันเข้าแล้ว ทำให้เกิดการสร้างสรรค์ความงามขึ้นมา

3. นักมนุษยนิยมในสมัย เรอแนซซองส์ เป็นพวกที่ยกย่องทัศนศิลป์ (Visual Arts) ว่าเป็นกิจกรรมอันสูงสุดของมนุษย์และมีความใกล้ชิดกับวิชาศิลปศาสตร์เสรี (Liberal Arts) มากที่สุด ซึ่งแนวความคิดนี้ตรงกันข้ามกับแนวความคิดของยุค โบราณและยุคกลาง

4. การเลียนแบบเป็นพื้นฐานอันสำคัญของงานศิลปะ (Imitation is the foundation of Art) แนวความคิดนี้เป็นที่รู้จักกันดีมาหลายศตวรรษแล้ว แม้ว่ามนุษย์จะมีการลอกเลียนแบบแต่ก็มีสิ่งใหม่เกิดขึ้น ซึ่งให้ความหมายที่แตกต่างไปจากเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัย เรอแนซซองส์นิยมลอกเลียนแบบจากตัวอย่างที่ดีว่าสมบูรณ์ที่สุด นั่นคือศิลปะของกรีกและโรมัน มากกว่าจะเลียนแบบจากธรรมชาติ การเลียนแบบจึงเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของงานศิลปะ สิ่งนี้จะสะท้อนให้เห็นสุนทรียภาพของสมัย เรอแนซซองส์ ได้ดีในการแสดงให้เห็นถึงอุดมคติใหม่ ถึงแม้คำว่า "การเลียนแบบ" จะเป็นคำเก่าที่เคยใช้กันมาแล้วก็ตาม

5. "ศิลปินมักจะเปิดเผยให้เห็นตัวของเขาเองเสมอ (The artist always represents himself) แม้ว่าพวกเขาจะวาดภาพของสิ่งใด มา ผู้หญิงหรือคนอื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่รูปตัวเขาเองก็ตาม แต่สิ่งเหล่านั้นก็คือตัวของจิตรกร ทั้งนี้เพราะสิ่งที่เขาสร้างขึ้นมานั้นย่อมขึ้นอยู่กับแนวความคิดของตัวเขาเอง เปรียบเหมือนกระจกเงา ซึ่งสะท้อนให้เห็นภาพของตน แนวความคิดในลักษณะนี้มีผู้กล่าวถึงอยู่หลายครั้งในสมัย เรอแนซซองส์ อาทิ เช่น โพลีเซียโน (Poliziano) นักมนุษยนิยมและนักประพันธ์เอกแห่งยุค หรือพระสโวนาโรลา (Savonarola) พระนักปฏิวัติของฟลอเรนซ์ เป็นปฏิปักษ์กับกลุ่มมนุษยนิยม ก็ได้กล่าวไว้ทำนองเดียวกันนี้ สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจของคนในสมัยนั้นในเรื่องที่เกี่ยวกับศิลปะ ได้อย่างชัดเจน²

004420

¹Ibid., pp. 70-73.

²Ibid., p. 72.

ปรัชญาลัทธิพลาโต (Platonism) ในสมัยเรอเนสซองส์ของสมัยหลักปรัชญาอยู่หลายระบบแต่ระบบที่มีอิทธิพลมากที่สุดและเป็นที่ยอมรับกันอย่างแท้จริงในสมัยเรอเนสซองส์คือระบบปรัชญาลัทธิพลาโตซึ่งในศตวรรษที่ 15 ถูกจัดอยู่ในกลุ่มมนุษยนิยม เพราะฉะนั้นหลักความคิดทางปรัชญาโดยทั่วไปของลัทธิพลาโตและมนุษยนิยมจึงมีลักษณะเหมือนกัน

ปรัชญาลัทธิพลาโตมีหลายแบบด้วยกัน เพราะแม้แต่ในความคิดของพลาโตเองยังมีความแตกต่างจนสามารถจำแนกออกได้ตามบทสนทนาอาทิเช่น แนวความคิดที่เป็นจริยศาสตร์ เราสามารถพบได้ในหนังสือรีพับลิค (Republic) แนวความคิดที่เกี่ยวกับญาณวิทยาเราสามารถพบได้ในเทเอเตตุส (Theaetetus) แนวความคิดที่เกี่ยวกับเรื่องอภิปรัชญา (Mystic) เราสามารถพบได้ในเฟดรัส (Phaedrus) แต่ในทีเมอัส (Timaeus) เราจะพบแนวคิดที่เกี่ยวกับจักรวาลวิทยาและในพาร์เมนิดีส (Parmenides) เราได้ความคิดในเรื่องของวิภาษวิธี (Dialectical) เป็นต้น แม้แต่ความคิดของพลาโตก็ยังไม่เป็นระบบที่สมบูรณ์ดี ทำให้บรรดาศาสนิกษณ์พยายามค้นหาวิธีที่จะทำให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นโดยใช้รูปแบบแบบตามแนวความคิดของตนเองจนกระทั่งคำว่า "ลัทธิพลาโต" (Platonism) ได้กลายเป็นชื่อของหลักปรัชญาทุกชนิดที่ตรงข้ามกับประสบการณ์นิยม (Empiricism) และสสารนิยม (Materialism)

ลัทธิพลาโตจำแนกออกได้เป็น 4 ประเภทซึ่งทั้ง 4 ประเภทนี้ไม่มีกลุ่มใดเดินตามแนวของพลาโตเลยสักกลุ่มเดียว

กลุ่มแรก เป็นกลุ่มที่มีแนวคิดร่วมกับลัทธิพิธาโกรัสใหม่ (Neo-Pythagoreanism) ซึ่งเกิดขึ้นในสมัยเสื่อมของยุคโบราณ แนวคำสอนมีลักษณะเป็นการผสมรวมกันกับคณิตศาสตร์และตำนานธรรมชาติ เป็นพื้นฐานอันสำคัญของวิชาการในแขนงที่เกี่ยวกับความเร้นลับของธรรมชาติ อันได้แก่โหราศาสตร์, โสยศาสตร์, และการเล่นแร่แปรธาตุ เป็นต้น

กลุ่มที่สอง ลัทธิพลาโตของ โพลทีนุส (Plotinus) และสานุศิษย์ เป็นที่รู้จักกันในนามของ "ลัทธิพลาโตใหม่" (Neo-Platonism) แนวคิดทางปรัชญามีลักษณะเป็นนามธรรม (abstract) อุดรภาวะ (transcendent) และเป็นเรื่องขององค์สัมพัทธ์ (Absolute) เพราะฉะนั้นจึงมีขอบเขตของเนื้อหาเป็นอภิปรัชญา

ลัทธิพลาโตในกลุ่มนี้ได้ถูกดัดแปลงให้ประสานกันกับแนวคิดของ ศาสนาคริสต์ จึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับนักปรัชญาในสมัย เรอแนซซองส์ ผู้ที่เป็นกำลังสำคัญในการเผยแพร่วรรณคดีของสมัยเรอแนซซองส์คือ มาร์สิลิโอ ฟิซิโน (Marsilio Ficino) และ ปิโค เกลลา มิรันโกลา (Pico della Mirandola)

กลุ่มที่สามได้นำหลักปรัชญาของพลาโตมาประนีประนอมกับหลักธรรมของศาสนาคริสต์จึงมีลักษณะ เป็นปรัชญาศาสนา ลัทธิพลาโตกลุ่มนี้ได้เข้ามาแพร่หลายในสมัยเรอแนซซองส์ เป็นกลุ่มแรก และได้หลายสายสาย เป็นอันดับแรกเช่นกันในเวลาต่อมา

กลุ่มที่สี่เป็นปรัชญาพลาโตแบบวิทยาศาสตร์ โดยนำเอาแนวคิดของพลาโตในส่วนที่เป็นคณิตศาสตร์ และญาณวิทยาเท่านั้น ให้ความสนใจในเรื่องอภิปรัชญาเป็นส่วนน้อย แนวคิดนี้ได้รับการสนับสนุนเป็นอันดับในสมัยเรอแนซซองส์ โดยเฉพาะจากพวกนักวิทยาศาสตร์ และศิลปินผู้มีความปรารถนาที่จะสร้างทฤษฎีศิลปะให้รัดกุมกว่าเดิม¹

แนวความคิดแบบพลาโตของทั้ง 4 กลุ่มนี้มีอิทธิพลในสมัยเรอแนซซองส์มากที่สุด ก็คือกลุ่มที่รู้จักกันในนามว่า ลัทธิพลาโตใหม่ (Neo-Platonism) มีศูนย์กลางการศึกษาอยู่ที่บัณฑิตยสถานลัทธิพลาโต (Platonic Academy) ในอิตาลี สถาบันแห่งนี้ก่อตั้งขึ้นมาโดยโคซิโม เด เมดิชี (Cosimo de Medici) เจ้านครฟลอเรนซ์ โดยมี ยอร์ช เคมิสตุส เพลทอน (George Gemistus Plethon) เป็นผู้ช่วยการสอน เพลทอนเป็นชาวกรีกผู้มีความรู้ในเรื่องของปรัชญาพลาโตใหม่เป็นอย่างดี เขาได้อพยพเข้า

¹Ibid., pp. 41-42.

มาในอิตาลีตั้งแต่ปี ค.ศ. 1436 อันเป็นระยะเวลาของสมัยไบแซนไทน์ (Byzantine) พร้อมด้วยชาวกรีกผู้ทรงคุณวุฒิอีกท่านหนึ่งคือ จอห์น เบสซาเรียน (John Bessarion) ผู้ซึ่งได้นำบทสนทนาของพลาโตอันเป็นต้นฉบับเดิมเข้ามาด้วย ความสำคัญของท่านทั้งสองจึงไม่เพียงแต่เป็นผู้บุกเบิกแนวความคิดของพลาโตใหม่เท่านั้น หากแต่ยังรวบรวมผลงานปรัชญาที่สำคัญ ๆ ของกรีก ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเผยแพร่แนวความคิดนี้เป็นอย่างมาก¹

นอกจากท่านทั้งสองซึ่งได้กล่าวมาแล้วยังมีนักปรัชญาอีกท่านหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้นำคนสำคัญในการเผยแพร่ปรัชญาพลาโตใหม่ของสมัยเรอเนสซองส์ เขาผู้นี้คือ มาร์ซิลิโอ ฟิซิโน (Marsilio Ficino, 1433 - 99) ผลงานและคำสอนของเขามีอิทธิพลต่อนักปรัชญาและศิลปินในสมัยนั้น เป็นผลให้ปรัชญาพลาโตใหม่ได้กลายเป็นพื้นฐานอันสำคัญของพลอเรนซ์ในศตวรรษที่ 15

ดังได้ทราบกันมาแล้วว่าปรัชญาพลาโตใหม่ ได้รับการพัฒนาแนวความคิดและมีการที่ความตามความเข้าใจของนักปรัชญาในสมัยหลังพลาโต อาทิเช่น โพลทีนุส (Plotinus) พอร์ฟีรี (Porphyry) เอียมบลิคุส (Iamblicus) และโปรคุส (Proclus) เพราะฉะนั้นแนวความคิดของนักปรัชญาเหล่านี้จึงมีรูปแบบใกล้เคียงและมีอิทธิพลอย่างสูงต่อฟิซิโน ทำให้ความคิดของเขามีแนวโน้มไปในทางลัทธิอาณานิยม (mysticism) ผลงานที่สำคัญของเขาคือ การแปลบทสนทนาของพลาโต และการแปล เอนเนียดส์ (the Enneads) ของ โพลทีนุส² เขาพยายามอย่างยิ่งที่จะประนีประนอมคำสอนของพลาโตกับหลักธรรมของศาสนาคริสต์ เพราะเชื่อว่าคำสอนของพลาโตเป็นมันโคแห่งศรัทธา สามารถนำไปสู่ความเป็นคริสต์ศาสนิกชนได้ ไม่จำเป็นที่เราจะต้องเลือกระหว่างแนวความคิดของพวกกรีกและโรมันหรือหลักธรรมของคริสต์ศาสนาอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่เรา

¹Frederick Copleston, S.J., A History of Philosophy (New York : The New Man Press, 1963), 3 : 14-15.

²Ibid., 3 : 16-17.

สามารถที่จะเลือกทั้งสองอย่างได้ในเวลาเดียวกัน ความคิดนี้เราจะพบได้จากงานวิจารณ์หนังสือเฟดรุส (Phaedrus) ของพลาโต ซึ่งพิธิโนได้เขียนไว้ว่า "คำสอนของพลาโต และคำสอนของเซนต์ปอล (St. Paul) มิได้มีความแตกต่างแต่ประการใด เพราะต่างก็เป็นความรักในความงามอันสมบูรณ์อย่างที่สุด ซึ่งความสมบูรณ์อย่างที่สุดนี้คือ พระเจ้า"¹

นอกจากพิธิโนแล้วยังมีนักปรัชญาพลาโตอีกท่านหนึ่งซึ่งได้รับอิทธิพลจากพิธิโน และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดีในสมัยเรอแนซซองส์ ท่านผู้นี้คือ บิโค เดลลา มिरันโกลา (Pico della Mirandola 1463-94) อาจารย์สอนปรัชญาของลอเรนโซ เด เมดิชี เจ้านครฟลอเรนซ์ บิโคเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องปรัชญาพลาโตใหม่เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับความงามและความรัก ประกอบกับเป็นผู้ที่มีความชำนาญทั้งในการอ่านและแปลภาษาต่าง ๆ อันได้แก่ภาษาฮีบรู, อาหรับ และกรีก ซึ่งทำให้เขามีความรู้ทางด้านคำสอนและแนวคิดของศาสนาต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ยังผลให้เขาได้นำคำสอนเหล่านี้มาใช้ร่วมกันกับปรัชญาคริสเตียนแบบพลาโต (Platonic-Christian)²

เราจะเห็นได้ว่าทั้งพิธิโนและ มिरันโกลาต่างก็มีลักษณะทางความคิดร่วมกันคือ การประนีประนอมปรัชญากับศาสนาสำคัญ ๆ อันเป็นลักษณะแนวความคิดอย่างหนึ่งของลัทธิพลาโตใหม่ (Neo-Platonism) ลักษณะทางความคิดดังกล่าวมานี้มีอิทธิพลต่อนักปรัชญาและศิลปินในสมัยเรอแนซซองส์ โดยเฉพาะในผลงานของไมเกิลแองเจโล เราจะพบการประนีประนอมระหว่างปรัชญาพลาโตใหม่กับหลักธรรมของศาสนาคริสต์ ดังจะกล่าวในบทต่อไป

¹ Ibid., 3 : 46. "The love spoken of by Plato and that spoken of by St. Paul are one and the same, namely the love of the absolute Beauty, which is God.

² Ibid., 3 : 17.

ศาสนาคริสต์ในสมัยของไมเคิล แอนเจโล

ภายหลังมรณกรรมของลอเรนโซ เด เมดิชี (Lorenzo de Medici) เจ้านครฟลอเรนซ์ บ้านเมืองได้เกิดความวุ่นวายอยู่เสมอ พระนิกายโดมินิกันชื่อสโวนาโรลา (Savonarola) ผู้เป็นปฏิปักษ์ทางการเมืองของตระกูลเมดิชี ได้เทศนาประชาชนชาวฟลอเรนซ์ให้เห็นว่าตระกูลเมดิชีเป็นพวกนอกศาสนา กระทำการทุจริตเบียดบังผลประโยชน์ของประชาชน และสนับสนุนนักปรัชญา, กวี, ศิลปิน และปัญญาชนในสาขาต่าง ๆ ให้สนใจความรู้ของพวกกรีกและโรมันซึ่งเป็นพวกมิชฌาหิษริ ประชาชนที่มีความเลื่อมใสในตัวท่านได้ร่วมกันก่อการปฏิวัติ และขับไล่อะกูลเมดิชีออกจากเมืองฟลอเรนซ์ รัฐบาลภายใต้การบัญชาของพระสโวนาโรลาได้เข้าบริหารงานแทนโดยมีนโยบายเป็นปฏิปักษ์กับกลุ่มมนุษยนิยม

เนื่องจากสังคมโดยทั่วไปของอิตาลีในสมัยนั้นเลื่อมใสในทางศีลธรรม ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในทางศาสนา และมีการทุจริตคิด สิ้นบนการเลื่อนตำแหน่งของพระ พระสโวนาโรลา จึงเรียกร้องให้มีการปฏิรูปศาสนาพร้อมทั้งสนับสนุนให้นำวิธีการของยุคกลางกลับมาใช้ใหม่โดยการนำศีลธรรมมาแทรกไว้ในกฎหมาย ยกเลิกการพนัน การแข่งม้า เพลง รำ เริง และสิ่งต่าง ๆ ซึ่งขัดต่อบทบัญญัติของศาสนา ผู้กระทำความผิดจะถูกลงโทษด้วยเครื่องทรมานต่างๆ ให้ได้รับความเจ็บปวด ผู้ที่แข่งค่าพระเจ้าก็จะถูกแทงลิ้น การปกครองในลักษณะนี้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากประชาชน แต่อย่างไรก็ตามพระสโวนาโรลาก็ต้องเผชิญกับการโจมตีของกลุ่มบุคคลที่ขาดผลประโยชน์ จึงพยายามอย่างยิ่งที่จะกำจัดท่าน ในที่สุดพระสโวนาโรลาได้ถูกพระสันตะปาปาอเล็กซานเดอร์ที่ 6 (Alexander VI) ทัศนินให้เป็นคนนอกศาสนา และถูกเผาทั้งเป็นในช่วงเวลาต่อมา

¹Will Durant, The Story of Civilization (New York: Simon & Schuster, 1953), p. 150.

การกระทำของพระสโวนาโรลาในครั้งนี้มีอำนาจต่อจิตใจของประชาชนโดยทั่วไป มาร์ติน ลูเธอร์ (Martin Luther) ได้ยกย่องเขาให้เป็น "นักบุญ" และได้สืบทอดเจตนารมณ์ในการปฏิรูปศาสนาทำให้เกิดนิกายใหม่ในเวลาต่อมาคือนิกาย "โปรเตสแตนต์" (Protestant) พระสโวนาโรลามีอิทธิพลไม่เพียงแต่ในทางศาสนาเท่านั้น แต่รวมทั้งในทางวรรณคดีและโดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางศิลปะด้วย เราจะเห็นได้จากผลงานของบอตติเชลลี (Botticelli) ศิลปินเอกแห่งสมัยเรอแนซซงของสได้เปลี่ยนใจจากการสร้างผลงานแบบมนุษยนิยมด้วยความชื่นชม มาเป็นการสร้างผลงานเพื่อศาสนาด้วยความศรัทธา ไมเคิล แอนเจโล ศิลปินเอกของโลกก็ได้รับอิทธิพลจากท่านเช่นกัน เขามีโอกาสได้ฟังบทเทศนาจากท่านหลายครั้ง และได้ติดตามอ่านบทเทศน์ของท่านอย่างลึกซึ้ง แม้ว่าท่านจะตายไปแล้ว แต่คำสอนของท่านยังอยู่ในใจของเขาทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างจิตรกรรมอันยิ่งใหญ่ที่โบสถ์ ซีสทีน (Sistine Chapel) ภายใต้อันชื่อว่า "การตัดสินครั้งสุดท้าย" (The Last Judgement) และภาพแกะสลักซึ่งมีชื่อว่า ปิเอตา (Pietà)¹

ความยิ่งใหญ่ของพระสโวนาโรลานั้นสืบเนื่องมาจากความพยายามในการปฏิวัติทางศีลธรรม เพื่อให้มนุษย์มีความซื่อสัตย์ มีความดี และมีความยุติธรรม แต่ความหวังเช่นนี้ยากที่จะทำได้ ถึงแม้ว่าท่านจะประสบความล้มเหลวก็ตาม แต่การปฏิวัติในครั้งนี้ก่อให้เกิดความก้าวหน้าโดยเฉพาะในทางศิลปะและศาสนา

นับตั้งแต่ฟลอเรนซ์ได้เกิดความวุ่นวายทางการเมืองอันทำให้ชาลุ่มันับสนุนในทางศิลปะกรรมแล้ว ความรุ่งเรืองในทางศิลปะที่เคยมีมาตลอดคริสต์ศตวรรษที่ 14 ถึง 15 ได้ลดน้อยลงไป ศิลปินในระยะนี้ได้พากันสร้างผลงานมีใจใน เมืองฟลอเรนซ์เท่านั้น แต่แพร่หลายทั่วไปจนกลายเป็นศิลปินของชาวอิตาเลียนทั้งประเทศ ศูนย์กลางของคริสตจักรที่กรุงโรมได้เพิ่มพูนความสำคัญทั้งในด้านการเมืองและศิลปวัฒนธรรม ทั้งนี้เป็นเพราะพระสันตะปาปา

¹Ibid., pp. 161-162.

แต่ละองค์ต่าง เห็นคุณค่าสำคัญของงานศิลปกรรม ดังนั้นจึงให้การสนับสนุนเป็นอย่างมากในการสร้างศิลปกรรมในกรุง โรม นับตั้งแต่สมัยของพระสันตะปาปาอเล็กซานเดอร์ที่ 6 (Alexander VI, Borgia) พระสันตะปาปาอุเลียสที่ 2 (Julius II, Della Rovere), พระสันตะปาปาเลโอที่ 10 (Leo X, Medici) และพระสันตะปาปาคลีเมนต์ที่ 7 (Clement VII, Medici) หรือตั้งแต่ปีคริสต์ศักราช 1495 เรื่อยมาจนถึงปีคริสต์ศักราช 1527 ระยะเวลาที่ศิลปกรรมมีความเจริญรุ่งเรือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยของพระสันตะปาปาอุเลียสที่ 2 และพระสันตะปาปาเลโอที่ 10 งานศิลปกรรมที่มีค่าและยิ่งใหญ่ของโลกทั้งในด้านจิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรมได้เกิดขึ้นภายใต้การอุปถัมภ์ของพระสันตะปาปาทั้งสององค์

เนื่องจากศาสนาคริสต์มีอำนาจเหนือจิตใจของประชาชนนิกายโรมันคาทอลิก ดังนั้นศิลปินที่ทำงานให้กับพระศาสนาก็ได้รับการยกย่องและสนับสนุนเป็นอย่างดี ศิลปินเหล่านี้ได้ผ่านการคัดเลือกโดยพระสันตะปาปาทรงจัดให้มีการประกวดฝีมือในงานศิลปะ เพื่อที่จะนำบุคคลผู้ซึ่งผ่านการคัดเลือกแล้วมาทำงานให้กับวัด

ในสมัยนี้ศาสนาคริสต์มีอิทธิพลในทางศาสนาเท่านั้น หากแต่ยังมีบทบาททางการเมืองของยุโรปอีกด้วย พระสันตะปาปาสามารถตรากฎหมายและทรงมีอิทธิพลเหนือกฎหมายต่าง ๆ ของยุโรป เพราะฉะนั้นพระองค์จึงมีอำนาจอย่างกว้างขวางในการดำเนินงานต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ แม้นว่าศาสนาคริสต์จะมีอิทธิพลเหนือจิตใจของประชาชนในสมัยนั้นมากแต่ชาวคริสต์โดยทั่วไป ยังมีลักษณะเป็น "ธรรมชาติ" (naturalistic) มากกว่าในสมัยกลาง ดังนั้นปรัชญาของศาสนาคริสต์จึงมีแนวโน้มไปในทางค้นคว้าธรรมชาติ เพราะเชื่อว่า โลกทางวัตถุไม่เพียงแต่เป็นจริงเท่านั้น แต่เป็นสิ่งสร้างของพระเจ้า จึงมีความควรแก่การศึกษา ปรัชญาของชาวคริสต์จึงไม่ห้ามในการศึกษาเรื่องของโลก²

¹ กัจจกร สุนพงษ์ศรี, ผศ. "เรอเนอซอง", หน้า 56.

² Frederick Copleston S.J., A History of Philosophy,